

TÜRKLERİN İSLÂMİYET'İ KABULÜ

TÜRKLERİN İSLÂMİYET'İ KABULÜ

Ünitede Ele Alınan Konular

- Tarih Ve Coğrafya Açısından Türkler
- Türklerle Arapların İlişkileri
 - Arapların Türkler Hakkındaki İlk Bilgileri
 - Türklerle Müslüman Arapların İlişkileri
 - Emevîler Döneminde İlişkiler (Mücadele Safhası)
 - Abbasîler Döneminde İlişkiler (Dostluk Safhası)
 - Talas Meydan Savaşı

TARİH VE COĞRAFYA AÇISINDAN TÜRKLER

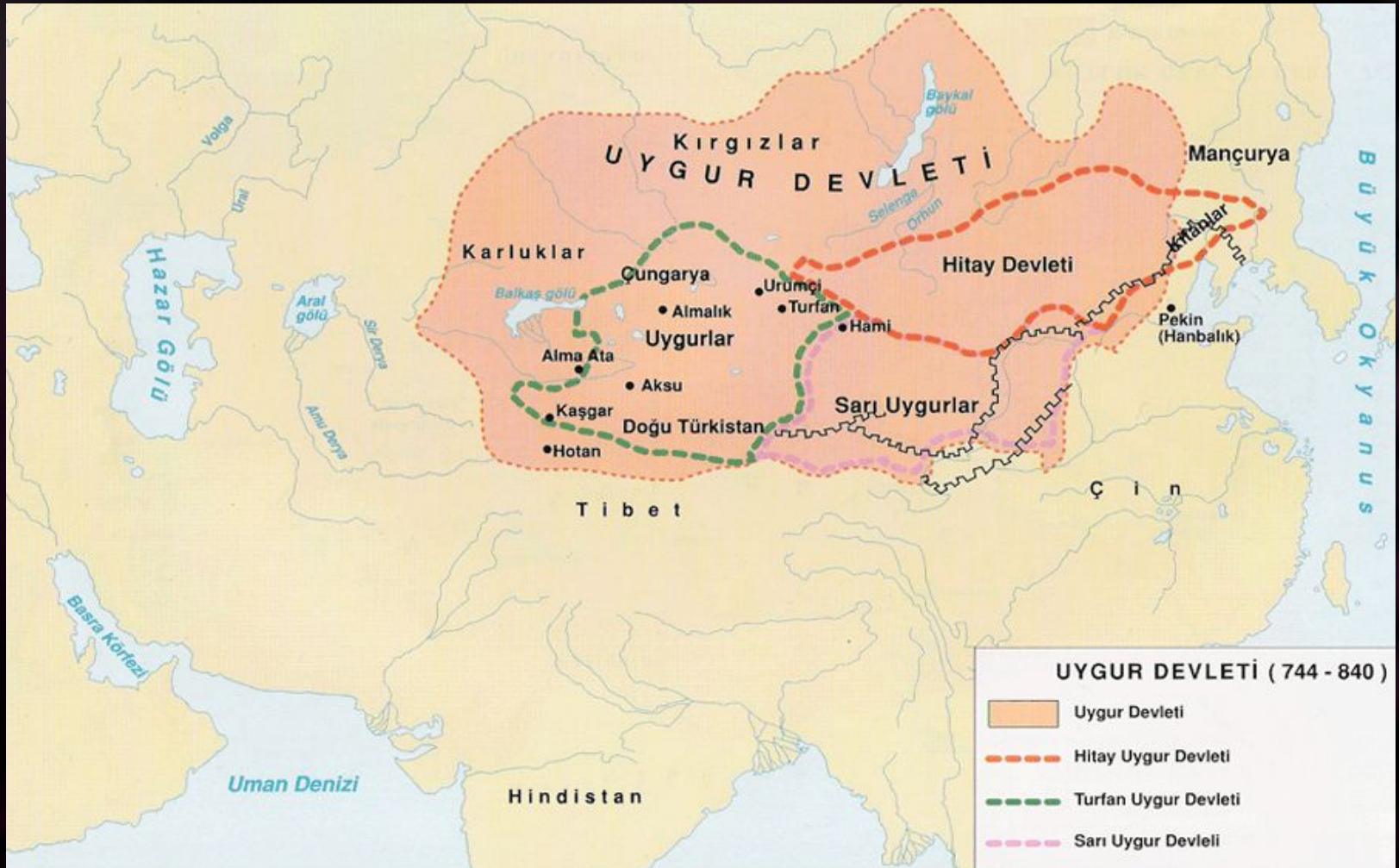
Türkler, bilinen en eski tarihlerinden itibaren diğer bazı millet ve topluluklardan farklı olarak, çok geniş bir coğrafyaya dağılmış bulduklarından, Türk adı da, sınırları belirli, dar bir çerçevede yaşayan etnik bir ırkın ismi olarak ortaya çıkmamıştır. Türk kelimesi, ilk defa siyasî bir isim olarak *Gök-Türk (Kök-Türk) Devleti* tarafından kullanılmış, daha sonra aynı imparatorluğa bağlı kendi özel isimleriyle anılan bütün Türk topluluklarını ifade eden millî bir ad olmuş, nihayet aynı soydan gelen bütün toplulukların ortak adı haline almıştır.

Türklerin en eski kökleri birçok araştırmaya konu oluşturmuş ve bu yolda farklı iddialar, görüşler ortaya konmuştur. Bizzat Türk kelimesinin anlamı da tartışılmıştır. Bu alanda bugün için en fazla kabul gören görüşler; daha önceleri *Törük* veya *Türük* şeklinde telaffuz edilen Türk kelimesinin cins ismi olarak; *güç*, *kuvvet*, sıfat haliyle de; *güçlü*, *kuvvetli*, *kudretli*, *olgun*” anlamlarına geldiği yönündedir.

TARİH VE COĞRAFYA AÇISINDAN TÜRKLER

Türklerin ilk anayurdunu, Altay-Sayan dağlarının kuzey-batısı, Tanrı dağlarının kuzeyi, Aral gölü çevresi ve Hazar denizinin doğusu şeklinde tarif edebiliriz. Bununla birlikte bilinen tarihlerinin farklı dönemlerinde sıklıkla yer değiştirdiklerinden coğrafi bir isim olarak *Türkiye (Turkhia)* tabiriyle, değişik devirlerde ve farklı milletler tarafından *Orta Asya, Volga'dan Orta Avrupa'ya kadar uzanan saha, Suriye ve Mısır* ve nihayet günümüzde de genel kabul gördüğü şekli ile *Anadolu* kastedilmiş/kastedilmektedir. Türkler İslâm öncesinde *Şaman* denilen din adamlarına sahip oldukları düşüncesinden hareketle, hatalı bir biçimde, çoğu zaman *Şamanîlik (Şamanizm)* diye isimlendirilen, bizim *Geleneksel Türk Dini* demeyi tercih ettiğimiz kadim dinleri yanında farklı zaman ve bölgelerde Türk grupları *Budizm, Zerdüştlük (Mecusîlik), Maniheizm ve Hıristiyanlık*, hatta *Yahudilik* gibi bazı dinleri de kabul etmişlerdir.

TARİH VE COĞRAFYA AÇISINDAN TÜRKLER

Din değiştirmek fertler, küçük veya büyük topluluklar için olduğu kadar milletler için de önemlidir. Hattâ din değiştirmenin, bir milletin tarihinde karşılaşılabileceği en önemli gelişmelerden birini oluşturduğunu söylemek mümkündür. Konuya bu noktadan bakıldığında Türklerin, atalarını inanır buldukları dinlerini bırakarak İslâmiyet'e geçmeleri hadisesinin, millî tarihleri boyunca karşılaştıkları en önemli gelişme olduğunu söylememiz mümkündür

Türkler İslâmiyet'i bir millet bütünü halinde kabul etmişler, o kadar ki, genelde Türk dendiğinde Müslüman, Müslüman denildiğinde de Türk anlaşılır olmuştur. Bununla birlikte bu durum çok kolay ve kısa zamanda gerçekleşmiş de değildir. Bu durumun birçok sebebi varsa da, öncelikle İslâmiyet'in bütün Türk toplumlarına aynı zamanda, benzetmek gerekirse müşterek bir eğitim programı içerisinde bir paket program halinde sunulmamış olmasıdır. Türk dünyasının genişliği ve buna bağlı olarak Türk topluluklarının birbirinden çok uzak coğrafyalarda yaşamakta olmaları, İslâm mesajının ulaştırılmasının asırlar almasına neden olmuştur.

TÜRKLERLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

- **Arapların Türkler Hakkındaki İlk Bilgileri**
- Araplarla Türklerin tanışmalarının İslâm öncesine, hattâ Milattan öncelere giden bir geçmişi bulunmaktadır. Nitekim Kafkaslar bölgesinde M.Ö. VII. yüzyılda *Sakalardan* itibaren çeşitli Türk kavimlerinin Derbend (el-Bâb, Bâbu'l-Ebvâb) yoluyla bu sarp dağları aşarak Azerbaycan'ın kuzey bölgelerine gelip yerleştikleri, bu nedenle de Derbend'in "*Türk Kapısı*" ismiyle de tanınmış olduğunu ifade etmemiz yerinde olacaktır. *Yâkut el-Hamavî*'nin bir kaydına göre ise İslâm öncesinde Hazarlar, Derbend'i geçerek Hemedân ve Musul'a kadar gelmişlerdi. Bu geçişlere mani olmak üzere Sâsânî hükümdarı Enuşirevan Bâbu'l-Ebvâb Seddi'ni yaptırmıştı.

TÜRKLERLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

Türklerle Müslüman Arapların İlişkileri

Bu vesileyle hatırlanabilecek bir konu da Türkler hakkında Hz. Peygamber'e atfedilen bazı hadislerin bulunmakta olmasıdır.

Müslüman Araplarla Türklerin doğrudan ilişki içerisine girmeleri ilk İslâm fetihleri sırasında yani Hulefâ-i Râşidîn döneminde, başlıca iki bölgede, Kafkaslar ve Horasan'la Mâverâünnehir bölgelerinde başlamış ve devam etmiştir. Bilindiği gibi bir seri silahlı mücadele sonrasında *Nihavent Savaşı* (642)'yla Sâsânî İmparatorluğu yıkılmış, Müslüman orduları Türklerin de yoğun biçimde yaşamakta oldukları topraklara kadar ulaşmışlardır. Bu sırada Kafkaslar bölgesinde ise çok güçlü bir Türk devleti olan Hazar İmparatorluğu bulunmaktadır ve bu bölgede 643'te Sürâka b. Amr, Halife Hz. Ömer tarafından Derbend ve Kuzey Azerbaycan'ın fethiyle görevlendirilmiştir. Her iki bölgedeki bu başlangıçları ilerleyen zaman içerisinde Emevîler (661-750) döneminde büyük çapta silahlı mücadeleler tarzındaki ilişkiler yani savaşlar takip etmiştir. Emevîler dönemi Müslüman Araplarla Türklerin ilişkilerini *Mücadele Safhası* olarak nitelenebilir.

TÜRKLERLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

- **Abbasîler Döneminde İlişkiler (Dostluk Safhası)**
- Bilindiği gibi Emevîleri Abbasîler (750-1258) dönemi takip etmiş, bu dönemde Müslüman Araplarla Türklerin ilişkileri savaşlarla değil daha farklı şekillerle gündeme gelmiştir. Onları iktidara getiren harekette İranlılar ve Soğdlular yanında Türkler de önemli bir yer tutmaktaydı. Abbasîler Mevalî politikasını değiştirmişler, Müslümanlar arasında farklı uygulamalara son vermişlerdi. Böylece bir asırdan beri karşılıklı mücadeleler tarzında devam etmekte olan Türk-Arap ilişkileri yeni bir görünüm kazanmıştır. Bu yeni durumun ortaya çıkışında *Talas Savaşı*'nin da önemli bir yeri vardır. Sonuç olarak bu dönem *Dostluk Safhası* olarak nitelendirilmeyi hak kazanmıştır ki, bu durumun da İslâm dininin Türkler arasında kabul görmesinde çok olumlu bir ortam meydana getirmiş olduğu açıktır.

TÜRKLERLE ARAPLARIN İLİŞKİLERİ

- Çin ve Müslüman kuvvetleri 751 senesi Temmuz'unda Talas şehri yakınında karşılaşmışlardır. Beş gün devam eden savaş, muhtemelen son günde, Göktürklerin bir boyu olan Karlukların Çin birliklerine arkadan taarruz etmeleri sonucunda, Çinliler için büyük bir hezimetle son bulmuştur. 70.000 kişilik Çin birliklerinin büyük bir kısmı savaş meydanında yok edilmiş, 20.000 kadarı esir olarak Müslümanların eline geçmiş, Çin ordu komutanı ise ancak az bir kuvvetle ve zorlukla canını kurtarabilmiştir.
- Talas Savaşı, takip eden devrede ortaya çıkardığı gelişmeler dolayısıyla İslâm Tarihi'nin önemli olayları arasında yer almayı hak ettiği gibi, Türklerin İslâmiyet'i kabulleri açısından da dikkatle incelenmeye değer niteliktedir. Özlü biçimde sıralamak gerekirse *Talas Savaşı*'nın neticeleri olarak şu hususları gösterebiliriz:

TALAS SAVAŞI

